

REGULAMIN NABORU I WYBORU PROJEKTÓW

W RAMACH

PROGRAMU „ROZWÓJ LOKALNY”

***ZE ŚRODKÓW MECHANIZMU FINANSOWEGO
EUROPEJSKIEGO OBSZARU GOSPODARCZEGO
2014 - 2021 I NORWESKIEGO MECHANIZMU
FINANSOWEGO 2014-2021***

Warszawa, kwiecień 2020

Spis treści

WSTĘP	3
I. Podstawy prawne naboru	3
II. Społeczno – gospodarczy kontekst naboru	3
III. Cele Programu i projektów	5
IV. Kompleksowy i unikatowy charakter Programu i projektów	7
V. Zakres tematyczny i rodzaj działań projektowych	8
A. Rozwój lokalny i ograniczanie ubóstwa	8
5.1. Główne problemy i wyzwania.....	8
5.2. Zakres tematyczny	9
5.3. Działania projektowe	11
B. Dobre zarządzanie, odpowiedzialne instytucje, transparentność	13
5.4. Główne problemy i wyzwania.....	13
5.5. Zakres tematyczny	14
5.6. Działania projektowe	14
VI. Zarys projektu	15
VII. Kompletna propozycja projektu (II etap naboru)	15
7.1. Elementy składowe kompletnej propozycji projektu	15
7.2. Plan Rozwoju Lokalnego.....	15
7.2.2. Obligatoryjne elementy Planu Rozwoju Lokalnego	16
7.3. Plan rozwoju instytucjonalnego.....	17
7.3.2. Obligatoryjne elementy Planu rozwoju instytucjonalnego	17
7.4. Włączanie społeczności lokalnej.....	18
7.5. Działania edukacyjne	19
VIII. Standardy dostępności	20
IX. Kwalifikowalni Wnioskodawcy	22
XI. Struktura i harmonogram wyboru propozycji projektów	23
11.1. Etap I – otwarty nabór dla 255 miast wskazanych w SOR oraz wybór ok. 50 miast	23
11.2. Etap II – opracowanie Planów Rozwoju Lokalnego (Development Plans) i Planów rozwoju instytucjonalnego	24
XII. Wsparcie eksperckie ze strony Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.....	26
XIII. Sposób składania zarysów (I etap) i kompletnych propozycji projektu (II etap)	28
XIV. Etap wdrażania projektów	29
XV. Finansowanie projektów	30
XVI. Kwalifikowalność kosztów	31
XVII. Umowa w sprawie projektu	32
XVIII. System płatności	33
XIX. Postanowienia końcowe	34

WSTĘP

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (dawniej Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju) zaprasza małe i średnie polskie miasta¹ do udziału w naborze wniosków (zwanego dalej „naborem”) organizowanego w ramach Programu *Rozwój Lokalny* finansowanego ze środków Mechanizmów Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021, zwanego dalej „Programem”.

Program ma za zadanie wesprzeć miasta znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej w wypracowaniu i wdrożeniu przez nie zrównoważonego podejścia do rozwoju lokalnego i tym samym do ograniczenia negatywnych zjawisk rozwojowych.

I. Podstawy prawne naboru

Program *Rozwój lokalny* został ujęty w *Memorandum of Understanding (MoU) w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014-2021* – umowach międzynarodowych podpisanych w dniu 20 grudnia 2017 r. między Rządem Polski a Państwami – Darczyńcami (Norwegią, Islandią i Lichtensteinem)².

Program został formalnie zaakceptowany przez Państwa-Darczyńców umową w sprawie Programu „Rozwój Lokalny” pomiędzy Komitetem Mechanizmu Finansowego oraz Norweskim Ministerstwem Spraw Zagranicznych a Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju z dnia 25 marca 2019 r., która stała się podstawą do wydania dla Operatora Programu decyzji w sprawie uruchomienia Programu.

II. Społeczno – gospodarczy kontekst naboru

W ciągu ostatnich dziesięcioleci Polska zrobiła wiele, aby zbliżyć się do poziomu najbardziej rozwiniętych krajów Unii Europejskiej. Niemniej jednak, rozwój ten jest bardzo zróżnicowany terytorialnie i uzależniony od naturalnych walorów danego regionu oraz często jego lokalizacji. Występują w Polsce regiony i miasta (szczególnie te duże), które w większym stopniu dostosowały się do globalnych trendów rozwojowych oraz takie, które ulegają coraz większej marginalizacji, zwiększając swój dystans do szybko rozwijających się ośrodków (dotyczy to głównie mniejszych i średnich miast). Te rozbieżności rozwojowe przyspieszają **procesy depopulacji**. Prognoza Głównego Urzędu Statystycznego dotycząca liczby ludności w latach 2008-2035 wskazuje, że w ciągu 28 lat populacja Polaków będzie się systematycznie zmniejszać. Przewiduje się, że w roku 2020 osiągnie stan 37 830 tysięcy osób, a w 2035 - 35 993 tysięcy³. Ubytek liczby ludności wiąże się z niskim współczynnikiem dzietności i emigracją, głównie ekonomiczną. Od kiedy Polska dołączyła do UE, znaczna liczba Polaków (ok. 2 mln) wyemigrowała za granicę. Niezależnie od tego, czy migracja ta ma charakter trwały czy tymczasowy, faktem jest, że emigrują głównie ludzie młodzi z regionów słabiej rozwiniętych, w tym często z małych i średnich miast. Jednym z wyzwań

¹ Znajdujące się na liście **255 miast** wskazanych w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* (SOR), przyjętego uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 roku.

² <http://www.eog.gov.pl/media/49569/MoU.pdf>

³ http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/L_prognoza_ludnosci_PL_2008-2035.pdf

stojących przed tymi miastami jest więc **wyludnienie** związane z wielokierunkowymi migracjami (także do bardziej rozwiniętych regionów Polski). Depopulacja ma silny wymiar regionalny i dotyczy w szczególności wschodniej, północnej i południowej części kraju. Intensywna migracja, w tym kobiet w wieku reprodukcyjnym, spadek liczby urodzeń, a także coraz wyższa długość życia wpływają na nasilanie negatywnych trendów demograficznych, czyli na postępujące **starzenie się** polskiego społeczeństwa. Szacuje się, że w 2035 r. liczba zgonów w Polsce przewyższy liczbę urodzeń o 180 000. Depopulacja i negatywne trendy demograficzne są bezpośrednio związane z **sytuacją mieszkaniową**. Niekorzystna sytuacja w tym zakresie w Polsce ma bezpośredni negatywny wpływ na sytuację społeczną i demograficzną oraz mobilność zawodową obywateli. Nadal istnieją niezaspokojone potrzeby mieszkaniowe, szczególnie wśród ludzi młodych. Dominują mieszkania budowane przez sektor deweloperski z niewielkim udziałem mieszkań komunalnych na wynajem.

Następną istotną płaszczyzną występowania dysproporcji rozwojowych jest sfera gospodarcza. Bardziej dynamiczny poziom rozwoju gospodarczego można zaobserwować na terenie dużych miast (szczególnie stolic województw) i ich obszarów metropolitarnych. Małe i średnie miasta cechuje w tym zakresie stan stagnacji, co może skutkować **wyższą stopą bezrobocia**, dalszym utrzymującym się **zmniejszeniem tempa rozwoju gospodarczego** potęgowanym przez niekorzystne trendy demograficzne, niski poziom produktywności i innowacyjności lokalnych przedsiębiorstw.⁴

Kolejnym problemem, który można zaobserwować, jest **alarmująco niska jakość powietrza** w całym kraju. Polacy oddychają najbardziej zanieczyszczonym powietrzem w Europie – według danych WHO z 2016 r. 33 z 50 najbardziej zanieczyszczonych miast znajduje się na terytorium Polski; według danych Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) z 2017 r. miasta z Polski i Bułgarii „wygrały” ranking najbardziej zanieczyszczonych miast w UE. Komisja Europejska i EEA wskazują, że z powodu zanieczyszczenia powietrza każdego roku umiera przedwcześnie ok. 45 000 polskich obywateli. Polska ma największy udział w emisji większości szkodliwych substancji do atmosfery – co wynika z raportu Europejskiej Agencji Środowiska z 2017 r.⁵ Sytuacja jest szczególnie niepokojąca w odniesieniu do PM_{2,5}, PM₁₀ i benzo[a]pirenu. Polska uzyskała najgorszą pozycję w UE pod względem benzo[a]pirenu, a w przypadku PM_{2,5} przedostatnią. Jak wskazują dane z ostatniego raportu sporządzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, określone przez prawo normy dotyczące stężenia PM₁₀ są przekraczane na 90% terytorium Polski. W przypadku rakotwórczego i mutagennego benzo[a]pirenu przekroczono normę stężenia substancji we wszystkich strefach monitorowania powietrza w kraju. Często normy te są przekraczane wielokrotnie - do 1000% standardu⁶.

Ostatnim, ale bardzo istotnym problemem w sprawnym funkcjonowaniu miasta są ograniczone zdolności instytucjonalne administracji samorządowej. W odróżnieniu od dużych miast, mniejsze ośrodki miejskie mają większe trudności z diagnozowaniem swoich kluczowych problemów i wyzwań rozwojowych oraz wyborem i realizacją przedsięwzięć w sposób najbardziej adekwatnych w stosunku do zidentyfikowanych problemów i wyzwań. Kwestie te wynikają w dużej mierze z braku prowadzenia regularnych diagnoz, analiz

⁴ <http://www.oecd.org/eco/outlook/economic-forecast-summary-poland-oecd-economic-outlook.pdf>

⁵ <http://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2017>

⁶ <http://www.polskialarmsmogowy.pl/polski-alarm-smogowy/smog/szczegoly,smog-w-polsce-smog-w-europie,20.html>

sytuacji lokalnej oraz braku stałego, wieloaspektowego monitoringu miejskiego, stanowiącego najbardziej aktualne i rzetelne źródło informacji na temat stanu rozwoju miasta. Co więcej, w małych i średnich miastach często nie funkcjonują dokumenty strategiczne (w tym np. te dotyczące adaptacji do zmian klimatu, gospodarki nisko-emisyjnej czy zrównoważonego transportu) albo są one niskiej jakości. Nie zawierają całościowej strategii wskazującej jasne cele rozwojowe albo częściej - ich praktyczna realizacja jest niepełna lub nieprawidłowa. W efekcie, małe i średnie miasta potrzebują wsparcia przy opracowaniu nowych dokumentów strategicznych lub poprawie istniejących. Co więcej, brakuje koordynacji i współpracy między instytucjami publicznymi i innymi podmiotami odpowiedzialnymi za wdrażanie dokumentów strategicznych. Ponadto, w szczególności w małych i średnich miastach można zaobserwować ograniczony udział różnych interesariuszy w procesach decyzyjnych, nierzadko prowadzący do konfliktów ze społecznością lokalną, braku zaufania obywateli do władzy czy nietrafionych inwestycji. Niedociągnięcia w całym powyższym obszarze są rezultatem nieodpowiedniego organizacyjnego i merytorycznego przygotowania urzędników samorządu lokalnego do pełnienia swoich obowiązków.

Konsekwencją wysokiej koncentracji wszystkich powyższych (i innych z nimi powiązanych) niekorzystnych elementów jest marginalizacja obszarów miejskich, na których ona występuje. Obecnie prowadzone procesy rewitalizacyjne mają w założeniu poprawić co prawda sytuację na obszarach najbardziej zdegradowanych, ale nie dotyczą one całych miast.

III. Cele Programu i projektów

A. Poziom Programu

Program *Rozwój lokalny* ma na celu wzmocnienie spójności społecznej i gospodarczej na terenie kraju poprzez podniesienie jakości środowiska naturalnego (zwłaszcza jakości powietrza), dostępności i standardu życia mieszkańców średnich i małych miast. Zgodnie z postanowieniami *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, ze względu na występowanie nasilających się negatywnych zjawisk, szczególnej interwencji wymagają miasta tracące funkcje społeczno – gospodarcze, cechujące się stagnacją lub wolnym tempem rozwoju.

Zapewnienie ww. miastom kompleksowego i skoncentrowanego wsparcia pozwoli w efekcie ograniczyć lub odwrócić niekorzystne trendy w nich występujące, a także przyczyni się do poprawy ich funkcjonowania jako atrakcyjnych miejsc do życia i pracy.

Do pośrednich celów można zaliczyć:

- 1) wzmocnienie zdolności JST do efektywniejszego zarządzania miastem i kreowania polityki jego rozwoju zgodnie z ideą *human smart city*⁷;
- 2) podniesienie jakości przygotowania i wdrażania planów i procesów strategicznych w miastach;
- 3) wzmocnienie zdolności JST do tworzenia trwałych mechanizmów partycypacji społecznej oraz angażowania mieszkańców oraz podmiotów publicznych i prywatnych w zarządzanie miastem zgodnie z ideą *human smart city*;

---

⁷ Wyrażoną i wdrażaną w realizowanym przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej konkursie: HUMAN SMART CITIES. *Inteligentne miasta współtworzone przez mieszkańców.*

- 4) wzmocnienie dialogu społecznego przy jednoczesnym zaangażowaniu obywateli w proces współtworzenia i współdecydowania o mieście;
- 5) zwiększanie dostępności przestrzeni miejskich dla grup wrażliwych czy zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na ich ograniczenia;
- 6) nawiązanie współpracy międzysektorowej, międzysamorządowej i międzynarodowej w celu wymiany wiedzy eksperckiej i skutecznego przygotowywania i wdrażania w miastach działań strategicznych i rozwojowych;
- 7) rozpowszechnienie wśród JST i obywateli idei kompleksowego i zintegrowanego podejścia do rozwoju miasta, w szczególności miasta inteligentnego.

Program będzie komplementarny z innymi programami, m.in.: pakietem dla miast średnich 2020, Partnerską Inicjatywą Miast, zintegrowanym systemem wsparcia innowacji, Programem Dostępność Plus na lata 2018 - 2025, programem Mieszkanie Plus, programami rewitalizacji.

B. Poziom projektów

Powyższe cele Programu w sposób bezpośredni przekładają się na cele, jakie mają realizować projekty. Każdy projekt obowiązkowo musi przyczyniać się do podnoszenia poziomu życia mieszkańców miast, których dotyczą, oraz sprzyjać poprawie dialogu samorządów z mieszkańcami, w większym stopniu odpowiadając na ich potrzeby. Cele, rezultaty i produkty projektów zostaną szczegółowo zdefiniowane na II etapie naboru. Konkretna metodologia wraz z matrycą wszystkich wskaźników zostanie przekazana wnioskodawcom zakwalifikowanych do II etapu naboru.

Zależnie od zakresu i specyfiki danego projektu, poniższe wskaźniki znajdują się w katalogu obligatoryjnych:

Cel projektu nr 1: Poprawa jakości życia w małych i średnich polskich gminach:

- liczba dni w roku charakteryzujących się dobrą jakością powietrza w danej gminie;
- liczba publikowanych rocznie w danej gminie ogłoszeń o pracę dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami;
- poziom zadowolenia osób uczestniczących w konsultacjach społecznych na poziomie lokalnym z jakości tych konsultacji;
- liczba utworzonych miejsc pracy w danej gminie (w podziale na płeć i wiek);
- liczba młodych ludzi w wieku 15 - 29 kończących edukację zawodową lub praktyki/staże w lokalnych przedsiębiorstwach⁸ w danej gminie;
- odsetek publicznych i prywatnych budynków o zwiększonej efektywności energetycznej w gminie;
- odsetek budynków użyteczności publicznej spełniających standardy dostępności w gminie;
- stopa bezrobocia wśród absolwentów w gminie;

Rezultat projektu 1.1: Opracowany Plan Rozwoju Lokalnego

- liczba pracowników administracji lokalnej przeszkolonych w przygotowywaniu Planów Rozwoju Lokalnego (w podziale na płeć);

---

⁸ Zarówno przedsiębiorstw państwowych i prywatnych.

- liczba mieszkańców gminy uczestniczących w konsultacjach społecznych dotyczących Planu Rozwoju Lokalnego (w podziale na płeć i wiek).

Rezultat projektu 1.2: Wdrożony Plan Rozwoju Lokalnego

- długość ścieżek rowerowych wybudowanych w gminie (w km);
- liczba działań informacyjno – promocyjnych gminy;
- liczba przeszkolonych osób w zakresie zakładania własnej działalności gospodarczej;
- liczba inwestycji zmierzających do poprawy stanu powietrza w gminie;
- liczba pracowników administracji lokalnej przeszkolonych we wdrażaniu Planu Rozwoju Lokalnego (w podziale na płeć);
- liczba przeprowadzonych działań zachęcających młodych ludzi w wieku 15-29 lat do udziału w edukacji zawodowej lub praktykach/stażach w lokalnych przedsiębiorstwach;
- liczba nowych inwestycji spełniających standardy dostępności;
- liczba publicznych i prywatnych budynków w gminie dofinansowanych w celu poprawy efektywności energetycznej.

Rezultat projektu 1.3: Wsparcie procesu optymalizacji funkcjonowania lokalnej administracji samorządowej:

- liczba przeszkolonych pracowników administracji lokalnej (w podziale na płeć).

Cel projektu nr 2: Lepsze dostosowanie administracji lokalnej do potrzeb swoich obywateli

Rezultat projektu 2.1: Stworzenie ram dla poprawy procesów zarządczych na poziomie lokalnym

- liczba przeszkolonych pracowników administracji lokalnej we wdrażaniu rekomendacji z *Przeglądu Stanu Zarządzania w Samorządzie Lokalnym* (w podziale na płeć)

Cel bilateralny. Poprawa współpracy pomiędzy podmiotami polskimi a instytucjami z Państw – Darczyńców zaangażowanymi w projekt

Rezultat bilateralny: Wsparcie współpracy między Beneficjentem a podmiotami z Państw - Darczyńców

- liczba uczestników z Polski w wizytach zagranicznych (w podziale na płeć, Państwo – Darczyńcę);
- liczba uczestników z Państw – Darczyńców w wizytach w Polsce (w podziale na płeć, Państwo – Darczyńcę);
- liczba szkoleń współorganizowanych przez podmioty polskie i z Państw-Darczyńców.

IV. Kompleksowy i unikatowy charakter Programu i projektów

Działania projektowe dotyczące polityki rozwoju całego miasta mają nowatorski charakter ze względu na ich wielowymiarowość i kompleksowość oraz łączenie elementów nieinwestycyjnych z przedsięwzięciami infrastrukturalnymi. Program jest jedynym instrumentem w Polsce oferującym miastom wsparcie zarówno w sferze budowania

zdolności instytucjonalnych jak i realizacji zadań rozwojowych (w tym inwestycyjnych) będących odpowiedzią na zdiagnozowane kompleksowe problemy.

Z punktu widzenia Programu istotne jest zebranie doświadczeń z realizacji projektów, które mogą być wykorzystane przez inne miasta w podobnej sytuacji i o podobnych potrzebach. Rekomendacje, konkretne doświadczenia i rozwiązania powstałe podczas realizacji projektów będą mogły być wykorzystywane przez inne podmioty, w szczególności przez władze miast, po dopasowaniu do ich specyfiki oraz lokalnych uwarunkowań. Kompleksowość i pilotażowość projektów będą stanowiły istotny element w ocenie merytorycznej wniosków o dofinansowanie, w szczególności potencjał wypracowania rekomendacji rozwiązań, które będą mogły zostać wykorzystane przez inne miasta.

V. Zakres tematyczny i rodzaj działań projektowych

Każdy projekt musi dotyczyć obszarów programowych: *Rozwój lokalny i ograniczanie ubóstwa* (A) i *Dobre zarządzanie, odpowiedzialne instytucje, transparentność* (B).

Zakres tematyczny oraz działania projektowe (podzielone na oba ww. obszary), omawiane w tym punkcie Regulaminu, są obowiązkowe zarówno w zarysie projektu (I etap naboru) jak i kompletnej propozycji projektu (II etap naboru), o których mowa w dalszej części Regulaminu.

A. Rozwój lokalny i ograniczanie ubóstwa

5.1. Główne problemy i wyzwania

W zarysie projektu oraz kompletnej propozycji projektu (faktycznie w *Planie Rozwoju Lokalnego*, o którym mowa w pkt VII Regulaminu) należy uwzględnić systemowe podejście do rozwoju lokalnego i zmniejszania ubóstwa i założyć strategiczne, zintegrowane i kompleksowe zarządzanie miastem, mające na celu poprawę sytuacji mieszkańców w szeroko pojętych obszarach problemowych, m.in. w zakresie: ochrony środowiska, efektywnej i czystej energii, małych i średnich przedsiębiorstw, biznesu, edukacji, warunków mieszkaniowych, zatrudnienia, zdrowia, systemów zarządzania transportem.

W związku z powyższym, **główne problemy i wyzwania**⁹ w kontekście rozwoju miast, do których powinni się odnieść Wnioskodawcy, to:

- pogarszająca się jakość powietrza,
- wyludnienie, migracja z miast średnich i małych do większych miast i obszarów metropolitalnych,
- starzenie się społeczeństwa,
- brak lub niski poziom standardów dostępności,
- słabszy wzrost gospodarczy/ niski poziom przedsiębiorczości lokalnej,
- postępująca suburbanizacja¹⁰,

⁹ Możliwe jest pominięcie tych kwestii problemowych, które nie występują lub w znikomym zakresie występują w danym mieście. Można odnieść się również do innych problemów w mieście, jeśli stanowią one istotne wyzwanie rozwojowe lub znaczącą sytuację kryzysową.

¹⁰ Proces *suburbanizacji* definiuje się jako przesunięcie populacji z centralnych obszarów miejskich na przedmieścia, w wyniku czego powstaje niekontrolowany rozwój miast. To negatywne zjawisko

- marginalizacja dzielnic miejskich, w których kumulują się problemy społeczno-gospodarcze,
- niski stopień bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów.

5.2. Zakres tematyczny realizowanych projektów powinien być wieloaspektowy i zintegrowany. Zaleca się więc uwzględnienie działań z wielu powiązanych ze sobą dziedzin tak, aby uzyskać efekt synergii o zwiększonym wpływie na rozwój lokalny danego miasta.

Jako minimum w zarysie projektu/ kompletnej propozycji projektu należy się odnieść do wymiarów: środowiskowego, społecznego i gospodarczego:

- **Wymiar środowiskowy**, np.:
  - ograniczenie emisji szkodliwych gazów i pyłów,
  - adaptacja do zmian klimatycznych,
  - ograniczenie niskiej emisji w mieście,
  - przejście z tradycyjnych na odnawialne źródła energii,
  - efektywność energetyczna,
  - innowacyjne rozwiązania i technologie ekologiczne,
  - inwestycje w zieloną i błękitną infrastrukturę,
  - miejskie tereny zielone,
  - nisko-/ zeroemisyjny transport publiczny,
  - inne przyjazne dla środowiska rozwiązania transportowe, etc.;
- **Wymiar społeczny**, np.:
  - **wdrażanie standardów dostępności zgodnie z założeniami Programu *Dostępność Plus 2018-2025*¹¹ (aspekt obowiązkowy),**
  - polityka społeczna w sposób szczególny uwzględniająca zmarginalizowane obszary miasta i grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
  - realizacja polityki mieszkaniowej w ujęciu społecznym i inwestycyjnym (m.in. projektowanie uniwersalne, zrównoważone osiedla mieszkaniowe, innowacje mieszkaniowe, system gospodarowania gminnym zasobem lokali komunalnych, TBS, mechanizmy wspomagania dostępności mieszkań, rozwój budownictwa czynszowego),
  - promocja inwestycji i innowacji społecznych w rozwój społeczności lokalnych w uboższych rejonach,
  - innowacyjne rozwiązania na rzecz wsparcia partycypacji społecznej,

---

powoduje wzrost kosztów zarządzania miastem i świadczenia różnych usług na obszarach rozrastających się (utrzymanie dróg/ transportu/ szkół/ szpitali itp.). Równie ważne są rosnące społeczne i środowiskowe koszty suburbanizacji.

¹¹ <https://www.miir.gov.pl/strony/zadania/program-dostepnosc-plus/o-programie/#Program%20Dost%C4%99pno%C5%9B%C4%87%20Plus:>

- kompleksowe działania rewitalizacyjne (we wszystkich aspektach),
- redukcja bezrobocia i ubóstwa,
- podniesienie poziomu edukacji na różnych poziomach,
- stworzenie sieci efektywnego lokalnego/ regionalnego transportu publicznego,
- zwiększenie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów,
- przeciwdziałanie procesom suburbanizacji,
- ograniczenie migracji zarobkowej z małych i średnich miast do dużych ośrodków,
- realizacja polityki senioralnej - stawianie czoła wyzwaniom starzejącego się społeczeństwa,
- dostosowywanie oferty miasta do cyklu życia człowieka i zmian demograficznych w nim zachodzących,
- projekty animacyjno – aktywizujące na rzecz dzieci i młodzieży,
- rozwój usług z zakresu edukacji i opieki zdrowotnej, etc.
- **Wymiar gospodarczy**¹², np.:
  - wspieranie przedsiębiorczości i lokalnej gospodarki,
  - wspieranie innowacyjności lokalnych przedsiębiorców,
  - wzmacnianie lokalnego rynku pracy, szczególnie pod kątem osób wchodzących/ adaptujących się do rynku pracy,
  - powiązanie systemu edukacji z potrzebami lokalnego rynku pracy, etc.;
- **Wymiar przestrzenny** (nieobowiązkowy), np.:
  - dogęszczanie zabudowy mieszkaniowej w śródmieściach/ centrach miast,
  - przywracanie znaczenia głównej ulicy/rynkowi miasta jako ważnego centrum funkcjonalnego i miejsca spotkań;
  - organizowanie nowej struktury podziału nieruchomości w zmarginalizowanych/ zdegradowanych obszarach miast w celu przygotowania ich do nowych funkcji;
  - stworzenie systemu gospodarowania gminnym zasobem nieruchomości - banku nieruchomości na cele m.in. wymiany nieruchomości, formułowania ofert dla inwestorów, prowadzenia inwestycji - z wykorzystaniem istniejących narzędzi prawnych oraz narzędzi analitycznych rynku nieruchomości;
  - organizowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych i ciągów komunikacyjnych w kwartałach śródmiejskich, etc.
- **Wymiar finansowania rozwoju miasta** (nieobowiązkowy), np.:
  - zawieranie partnerstw publiczno-prywatnych na rzecz finansowania inwestycji w mieście;

---

¹² Z wyjątkiem wspierania tworzenia bądź utrzymywania inkubatorów/ centrów innowacji/ przedsiębiorczości, które są wyłączone ze wsparcia w Programie.

- angażowanie inwestorów prywatnych, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych w finansowanie inwestycji w mieście;
- tworzenie wieloletnich programów finansowych, wieloletnich planów inwestycyjnych, budżetów samorządów w celu zapewnienia finansowania działań projektowych ze środków samorządowych;
- koncepcje pozyskiwania różnych źródeł finansowania, z uwzględnieniem środków europejskich, etc.
- **Wymiar kulturowy (nieobowiązkowy)** – tylko dla miast o profilu turystycznym, np.:
  - ochrona dziedzictwa kulturowego w szczególności na zmarginalizowanych obszarach miasta;
  - wspieranie i rozwój usług z zakresu kultury, rekreacji i turystyki, etc.
- **Wymiar inteligentnego zarządzania miastem (nieobowiązkowy)**, np.
  - inteligentne sieci/systemy zarządzania gospodarką komunalną, sieciami przesyłowymi energii, ciepłowniczymi, gazowniczymi, wodociągowymi, gospodarką odpadami, oświetleniem ulic, itd.
  - inteligentne systemy zarządzania miastem, w tym ruchem/transportem w mieście oraz systemy monitorowania, m.in. jakości powietrza, bezpieczeństwa, natężenia ruchu pieszego i kołowego, gospodarki odpadami, sieci przesyłowych, etc.; w oparciu o otwarte dane,
  - innowacyjne wykorzystanie danych o mieście i jego mieszkańcach i użytkownikach,
  - audyt miejski, etc.

5.3. Działania projektowe

- a) Wszystkie kwalifikowalne działania projektowe mają służyć przygotowaniu, opracowaniu jak i wdrożeniu działań służących zintegrowanemu i zrównoważonemu rozwojowi miasta. Przykładowe działania o charakterze nieinwestycyjnym:
- Wsparcie polityki rozwoju opartej na danych:
    - szczegółowe strategie sektorowe;
    - plany operacyjne;
    - schematy, systemy, plany i programy działań, koncepcje realizacji przedsięwzięć;
    - standardy zarządzania i rozwoju miasta;
    - analizy, badania, ekspertyzy, ewaluacje;
    - dokumentacja służąca przeprowadzeniu audytu miejskiego;
    - plany konsultacji społecznych, strategie dialogu społecznego;
    - szczegółowe plany współpracy (m.in. z podmiotami prywatnymi i/lub społecznymi, np. wieloletniego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, uczelniami wyższymi, ośrodkami badawczymi, przedsiębiorcami);

- założenia do zmian studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz do zmian (miejscowych) planów zagospodarowania przestrzennego;
  - studia wykonalności, dokumentacja przetargowa, dotycząca oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, projekty budowlane, ew. projekty wykonawcze, przedmiary robót, kosztorysy inwestorskie oraz dokumentacja techniczna dla inwestycji wynikających ze szczegółowej analizy i diagnozy potrzeb miasta zidentyfikowanych w kwalifikowalnych obszarach tematycznych, opracowanej w ramach projektów;
- Programy, działania wdrożeniowe, np.:
- zakładające aktywizację społeczną grup zagrożonych wykluczeniem,
  - programy wsparcia osób starszych,
  - programy wsparcia osób z niepełnosprawnościami,
  - programy zakładające aktywizację zawodową osób bezrobotnych,
  - programy rozwoju/doradztwa zawodowego,
  - programy wsparcia osób najsłabszych/ z największymi problemami,
  - wdrożenie wypracowanych rozwiązań mieszkaniowych,
  - działania mające na celu promowanie równych szans dla grup złożonych z najsłabszych,
  - edukacyjne dla dzieci i młodzieży,
  - dzielenie się wiedzą i najlepszymi praktykami na szczeblu lokalnym i rozwój wspólnych strategii mających na celu ograniczenie ubóstwa,
  - rozwój wymiany wiedzy o systemach praktyk, start-upach biznesowych i inkubatorach przedsiębiorczości,
  - przeszkolenie i/lub partycypacyjne metody zdolnościowo - rozwojowe w celu podniesienia problemu bezrobocia w poszczególnych grupach, w szczególności w grupie młodych ludzi oraz mniejszości kulturowych i etnicznych,
  - poprawa dostępu do usług pomocy społecznej i zdrowotnych,
  - program rozwoju miasta inteligentnego,
  - inne działania wynikające z diagnozy i ujęte w *Planie Rozwoju Lokalnego*.
- b) Działania o charakterze inwestycyjnym:
- wynikające z diagnozy i analiz wykonanych na I i II etapie naboru;
  - odnoszące się do zakresu tematycznego, o którym mowa w pkt 5.2.),
  - zdefiniowane jako priorytetowe dla realizacji celów projektu i rozwiązania kluczowych problemów rozwojowych w mieście,

- obowiązkowe działania zakładające wdrażanie standardów dostępności¹³ zgodnie z założeniami Programu *Dostępność Plus 2018-2025*,
- **wszystkie planowane wydatki inwestycyjne nie mogą łącznie przekroczyć 60% całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu.**

Działania projektowe mogą być samodzielnie realizowane przez beneficjenta lub jego zakłady/jednostki budżetowe, przez partnerów albo przez podmioty zewnętrzne wyłonione zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w tym Prawem Zamówień Publicznych i Ustawą o Działalności Pożytku Publicznego i Wolontariacie, a także zgodnie z regulacjami dotyczącymi pomocy publicznej i pomocy de minimis.

B. Dobre zarządzanie, odpowiedzialne instytucje, transparentność

Obok wymiaru rozwojowego, opisanego w pkt V A, projekty będą miały także na celu podniesienie poziomu kompetencji, jakości świadczonych usług i odpowiedzialności administracji publicznej. Dzięki lepszej organizacji i zwiększonym kompetencjom swoich pracowników, samorządy lokalne mogą zapewniać obywatelom skuteczniejsze wsparcie i przyczyniać się do podniesienia jakości życia w swoich społecznościach. Dobre zarządzanie publiczne, w tym zasada praworządności, przyczynią się do budowania zaufania mieszkańców do władz lokalnych jako instytucji administrujących lokalnym rozwojem.

5.4. Główne problemy i wyzwania¹⁴ zidentyfikowane w tym obszarze, które powinny zostać wzięte pod uwagę podczas opracowywania zarysu i kompletnej propozycji projektu (Planu rozwoju instytucjonalnego), to:

- niewystarczająca wiedza i kompetencje urzędników samorządowych do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju miast (w urzędach miasta oraz innych lokalnych instytucjach publicznych odpowiedzialnych m.in. za zatrudnienie, opiekę społeczną, zdrowie, politykę ochrony środowiska, etc.);
- brak umiejętności/kompetencji w zakresie prawidłowego diagnozowania problemów i wyzwań rozwojowych oraz wyboru adekwatnych do nich środków zaradczych;
- niejasny podział zadań pomiędzy poszczególnymi komórkami/ jednostkami samorządu, nakładanie się obowiązków bądź luki kompetencyjne, utrudniony przepływ informacji i mało efektywne procesy decyzyjne;
- nadmierna biurokracja i przeregulowania, długotrwałe i skomplikowane procedury nieprzyjazne dla lokalnych społeczności;
- brak standardów lub niski poziom transparentności działań i decyzji podejmowanych przez urzędników i władze lokalne;
- brak zaufania społeczności do lokalnych instytucji publicznych i ich kompetencji;

---

¹³ Określone w załączniku nr 2 do *Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020*.

¹⁴ Możliwe jest pominięcie tych kwestii problemowych, które nie występują lub w znikomym zakresie występują w danym mieście. Można odnieść się również do innych wyzwań w mieście w przedmiotowym zakresie, jeśli stanowią one istotny problem.

- niewystarczający dialog między urzędnikami/ władzami a mieszkańcami i innymi grupami lokalnych interesariuszy.

5.5. Zakres tematyczny

W tym obszarze programowym zarysy projektów oraz kompletne propozycje projektów (*Plany rozwoju instytucjonalnego* jako dokumenty wskazujące kierunki działań i rozwoju na poziomie lokalnym w zakresie dobrego zarządzania), powinny odnosić się do następujących kwestii (w zależności od potrzeb danego miasta):

- podniesienie poziomu standardów działania i kompetencji lokalnej administracji publicznej oraz świadczonych przez nią usługi,
- zmniejszenie problemu “silosowości” pracy poszczególnych komórek administracji lokalnej i wspieranie efektywnego przepływu informacji zarówno wewnątrz urzędów jak i między nimi a obywatelami,
- zmniejszenie stopnia przeregulowania i biurokracji na szczeblu lokalnym,
- promowanie i wdrażanie kultury otwartości, przejrzystości, praworządności, w szczególności wzmocnienie struktur współpracy pomiędzy samorządami a mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, biznesem, itd. szczególnie przy wykorzystaniu inteligentnych rozwiązań (np. platform cyfrowych),
- zwiększenie udziału mieszkańców w procesach współdecydowania i współzarządzania miastami,
- budżety obywatelskie.

5.6. Działania projektowe

W ramach tego obszaru programowego należy przewidzieć realizację minimum następujących działań:

- 1) Budowanie zdolności instytucjonalnych i rozwój kompetencji lokalnej administracji publicznej;

Działanie to może być realizowane jako minimum poprzez aktywności edukacyjne mające na celu zdobywanie wiedzy i zwiększanie kompetencji urzędników miejskich, takie jak np.: konferencje, szkolenia, warsztaty, seminaria, spotkania, staże, wizyty studyjne, wymiana urzędników, strona internetowa, platformy IT (centra wiedzy), biuletyn, mailingi i inne narzędzia wykorzystujące ICT. Mechanizmy te powinny służyć jako podstawa do podnoszenia umiejętności i jakości usług świadczonych przez urzędników na poziomie lokalnym, a także do kształcenia i zapewnienia liderów rozwoju lokalnego jako modeli dla innych samorządów.

- 2) Usprawnienie i podniesienie standardów działania samorządów lokalnych;

Zadania w tym zakresie powinny odnosić się do tworzenia/ poprawy mechanizmów ograniczania biurokracji, przepisów czy regulacji, bardziej przejrzystej i efektywnej struktury podziału zadań i wymiany informacji w urzędach, lepszej koordynacji działań pomiędzy różnymi komórkami urzędów miast oraz tymi urzędami a innymi podmiotami publicznymi na poziomie lokalnym. W ramach powyższego działania należy rozważyć tworzenie i

zastosowanie standardów otwartości, przejrzystości i praworządności funkcjonowania urzędów publicznych.

3) Budowanie zaufania obywateli do instytucji publicznych na poziomie samorządu lokalnego;

Minimalne zadania w tym zakresie powinny tworzyć trwałe, solidne i włączające mechanizmy uczestnictwa publicznego, angażując mieszkańców i odpowiednie zainteresowane strony w procesy decyzyjne.

VI. Zarys projektu

W ramach danego naboru będą miały miejsce dwa etapy wyboru projektów: zarys projektu (etap I) i kompletna propozycja projektu (etap II), zgodnie z informacjami wskazanymi w rozdziale XI niniejszego Regulaminu.

W pierwszym etapie naboru wnioskodawcy składają wstępną ogólną koncepcję projektu, tzw. zarys projektu, zgodnie z formularzem stanowiącym załącznik nr 2 do Regulaminu, który określa obowiązkowy zakres treściowy zarysu.

VII. Kompletna propozycja projektu (II etap naboru)

7.1. Elementy składowe kompletnej propozycji projektu

W drugim etapie naboru wybrani wnioskodawcy złożą kompletną propozycję projektu, zgodnie z załącznikiem nr 3 do Regulaminu, która powinna zawierać następujące elementy:

- *Plan Rozwoju Lokalnego*, opracowany na II etapie naboru, o którym mowa w pkt. 7.2 Regulaminu;
- *Planu rozwoju instytucjonalnego*, opracowany na II etapie naboru, o którym mowa w pkt. 7.3 Regulaminu;

Przy czym, każdy projekt musi realizować działania projektowe (o których mowa w pkt. 5.3 i 5.6 Regulaminu) wynikające z obu tych Planów, integrując je ze sobą, gdzie to możliwe i uzasadnione.

- działania edukacyjne, o których mowa w pkt. 7.5 Regulaminu;
- zarządzanie projektem (fakultatywnie),
- koszt biegłego rewidenta weryfikującego wydatki ponoszone w projekcie (jeśli ma zastosowanie).

7.2. Plan Rozwoju Lokalnego

7.2.1. W celu umożliwienia kompleksowego rozwiązania problemów miejskich i kreowania wieloaspektowego rozwoju lokalnego, już na II etapie naboru 50 wybranych samorządów będzie zobligowanych do przygotowania wraz z kompletnymi propozycjami projektów, tzw. *Planów Rozwoju Lokalnego*, czyli wielosektorowych, strategicznych programów rozwoju społeczno-gospodarczego miast, obejmujących jako minimum następujące obligatoryjne wymiary:

- środowiskowy
- społeczny

- gospodarczy,

o których mowa w pkt. 5.2. Regulaminu.

Zależnie od specyficznych problemów i potrzeb poszczególnych miast, każdy *Plan Rozwoju Lokalnego* może odnosić się do różnych aspektów w ramach powyższych wymiarów oraz dodatkowo adresować inne wymiary (przestrzenny, kulturowy, finansowania rozwoju, inteligentnego zarządzania miastem).

Wnioskujące gminy muszą zapewnić zintegrowany, kompleksowy i wielosektorowy charakter swojego *Planu Rozwoju Lokalnego* i działań w nim zawartych. Zastosowanie takiego podejścia będzie przedmiotem oceny merytorycznej na etapie składania kompletnych propozycji projektów.

7.2.2. Obligatoryjne elementy Planu Rozwoju Lokalnego

Każdy *Plan Rozwoju Lokalnego* musi się składać z następujących elementów:

1. Charakterystyka miasta pod kątem jego uwarunkowań demograficznych, środowiskowych, społeczno-gospodarczych i geograficznych
2. Diagnoza deficytów, problemów i barier rozwojowych miasta (minimum) w obszarze środowiskowym, społecznym, gospodarczym i demograficznym
3. Cele i potrzeby rozwojowe miasta
4. Analiza potencjałów i mocnych stron miasta jako narzędzi wspierających rozwiązanie zdiagnozowanych problemów
5. Opis działań planowanych do podjęcia w odpowiedzi na zidentyfikowane problemy i cele, ze wskazaniem ich hierarchii, znaczenia dla rozwoju, zasadności realizacji i wzajemnych powiązań/ komplementarności:
  - 5 a) działania podstawowe,
  - 5 b) działania uzupełniające,z uwzględnieniem standardów dostępności w obu typach działań.
6. Partycypacja społeczna – sposób włączenia społeczności lokalnej w proces przygotowania i wdrażania *Planu Rozwoju Lokalnego*¹⁵
7. Szacunkowy harmonogram realizacji *Planu Rozwoju Lokalnego*
8. Analiza finansowa *Planu Rozwoju Lokalnego*, w tym rozpoznanie możliwych źródeł finansowania planowanych działań i ich szacunkowych wartości
9. Analiza ryzyka i zarządzaniem ryzykiem
10. System wdrażania *Planu Rozwoju Lokalnego* oraz procedura jego modyfikacji
11. Monitorowanie postępów w rozwoju miasta na podstawie zrealizowanych działań wraz z określeniem wskaźników
12. Ewaluacja rezultatów wdrożenia *Planu Rozwoju Lokalnego*
13. Powiązanie *Planu Rozwoju Lokalnego* z dokumentami strategicznymi i planistycznymi miasta
14. Załączniki (np. dane statystyczne)

¹⁵ Zgodnie z założeniami określonymi w punkcie 7.4 Regulaminu

7.3. Plan rozwoju instytucjonalnego

7.3.1. W celu ustanowienia i wdrożenia wyższych standardów zarządzania na szczeblu lokalnym już na II etapie naboru Wnioskodawcy opracują tzw. **Plan rozwoju instytucjonalnego**, jako załącznik do kompletnej propozycji projektu, zakładający podniesienie poziomu kompetencji i oferowanych usług przez samorzady, ale także zwiększenie otwartości, przejrzystości i transparentności urzędów.

Wnioskodawcy, którzy otrzymają dofinansowanie, w ramach swoich projektów będą realizować konkretne działania w ww. zakresie, zgodnie z zapisami *Planu rozwoju instytucjonalnego*, o których mowa w pkt. 5.6 Regulaminu.

Plan rozwoju instytucjonalnego powinien stworzyć ramy dla poprawy sposobu rządzenia na poziomie lokalnym i standardów bardziej efektywnej administracji publicznej, otwartych na współpracę z mieszkańcami i zachęcających ich do udziału w procesach decyzyjnych dotyczących spraw lokalnych i współrządzenia miastem. Takie podejście umożliwi lepsze dopasowanie działań samorządów do potrzeb obywateli i będzie skutkowało wzmocnieniem spójności społeczno – gospodarczej.

Plany rozwoju instytucjonalnego powinny zostać opracowane **w konsultacji** z mieszkańcami i innymi użytkownikami miast. Plany powinny ustalać strategie komunikacji z obywatelami i włączać ich w procesy decyzyjne. Poprawa standardów funkcjonowania lokalnej administracji oraz jej współpracy z obywatelami, mechanizmów konsultacyjnych, procesów współdecydowania i współrządzenia jest naturalnym wzmocnieniem zasady dostępności i z tego powodu wszystkie te kwestie powinny być określone zgodnie z wymogami Programu Dostępność Plus 2018-2025.

7.3.2. Obligatoryjne elementy Planu rozwoju instytucjonalnego

Każdy *Plan rozwoju instytucjonalnego* musi zawierać elementy:

1. Charakterystyka stanu obecnego funkcjonowania lokalnej administracji (standardy działania, poziom kompetencji) i jej współpracy z zewnętrznymi interesariuszami
2. Diagnoza deficytów i problemów w zakresie funkcjonowania lokalnej administracji i współpracy z zewnętrznymi interesariuszami
3. Cele i potrzeby *Planu rozwoju instytucjonalnego*
4. Opis działań planowanych do podjęcia w odpowiedzi na zidentyfikowane problemy i cele, ze wskazaniem ich znaczenia dla poprawy funkcjonowania administracji lokalnej, z uwzględnieniem standardów dostępności (gdzie to możliwe).
5. Partycypacja społeczna – sposób włączenia społeczności lokalnej w proces przygotowania i wdrażania *Planu rozwoju instytucjonalnego*¹⁶
6. Szacunkowy harmonogram realizacji *Planu rozwoju instytucjonalnego*
7. Analiza ryzyka i zarządzaniem ryzykiem
8. System wdrażania *Planu rozwoju instytucjonalnego* oraz procedura jego modyfikacji
9. Monitorowanie postępów w poprawie funkcjonowania administracji lokalnej na podstawie zrealizowanych działań wraz z określeniem wskaźników

¹⁶ Zgodnie z założeniami określonymi w punkcie 7.4 Regulaminu

10. Ewaluacja rezultatów wdrożenia *Planu rozwoju instytucjonalnego*

Zarządzanie projektami będzie realizowane zgodnie z następującymi zasadami: wzmacnianiem udziału i włączenia różnych podmiotów, odpowiedzialności, uczciwości, chęci współpracy, transparentności, efektywności i skuteczności oraz zgodności z przepisami prawa.

Ponadto, w celu wdrożenia polityki dobrego rządzenia, w ramach Programu zostanie stworzony i wdrożony system zapobiegania nieprawidłowościom, niewłaściwemu zarządzaniu czy korupcji, pozwalający na identyfikację takich zdarzeń i stosowanie odpowiednich sankcji. Będzie on stosowany przez wszystkich beneficjentów w czasie realizacji projektów.

7.4. Włączanie społeczności lokalnej

Biorąc pod uwagę przedmiot i cel naboru, zarówno etap opracowywania kompletnej propozycji projektu (tj. przygotowania Planu Rozwoju Lokalnego i Planu rozwoju instytucjonalnego) jak i realizacji projektu powinny uwzględniać **włączanie społeczności lokalnej** (rozumianej jako mieszkańcy miasta, organizacje społeczne i gospodarcze, lokalny biznes, instytucje naukowe, itd.) w podejmowane działania, zakładając stosowanie różnych technik i narzędzi partycypacyjnych zmierzających do maksymalnego możliwego włączenia mieszkańców i innych grup docelowych/interesariuszy w ustalenia w zakresie planowania i realizacji poszczególnych działań projektowych, o których mowa w pkt 5.3. i 5.6 Regulaminu.

Celem włączenia społeczności lokalnej w projekt jest zapewnienie współdecydowania przez mieszkańców o kształcie poszczególnych działań projektowych, tym samym o charakterze polityki rozwoju gminy.

Na etapie przygotowywania kompletnej propozycji projektu na działania włączające społeczność lokalną powinny się składać: edukowanie i informowanie mieszkańców i innych interesariuszy o planowanych działaniach projektowych oraz procedury konsultacji i współdecydowania ukierunkowane na maksymalne możliwe włączenie mieszkańców i innych interesariuszy bezpośrednio lub za pośrednictwem ich przedstawicieli w planowane działania projektowe.

Na etapie wdrażania projektu na działania włączające społeczność lokalną powinny się składać m.in.: edukowanie, informowanie mieszkańców i innych interesariuszy o planowanych i prowadzonych działaniach projektowych, aktywizujące metody partycypacji (procedury konsultacji i współdecydowania) ukierunkowane na jak najszersze włączenie mieszkańców i innych interesariuszy w planowane i wdrażane działania projektowe, działania animacyjne, angażujące społeczność lokalną na wszystkich etapach realizacji projektu.

W zarysie projektu (na poziomie ogólnym) i kompletnej propozycji projektu (szczegółowo) Wnioskodawcy powinni omówić planowane do zastosowania/zastosowane narzędzia i techniki partycypacyjne służące włączeniu społeczności lokalnej w proces przygotowywania kompletnej propozycji projektu oraz realizacji działań projektowych. Jednocześnie należy wykazać ich adekwatność, racjonalność i skuteczność w stosunku do planowanych działań projektowych z PLR (punkt 6) i PRI (punkt 5) oraz podać sposób wykorzystania wyników

udziału społecznego z korzyścią dla projektu i ewentualnie dalszej polityki rozwojowej miasta.

Szczególnie na etapie opracowania kompletnej propozycji projektu, zależnie od możliwości danego wnioskodawcy za ekwiwalentnie adekwatne i skuteczne należy uznać wszelkie narzędzia i techniki partycypacyjne służące nawiązaniu kontaktu i współpracy z grupami interesariuszy zarówno w formie bezpośrednich spotkań, wydarzeń czy interakcji jak również metod pośrednich, zakładających wykorzystanie zarówno technologii informatycznych, jak i tradycyjnych kanałów komunikacji jak np. ankiet papierowych, poczty, rozmów telefonicznych, itp.

UWAGA: Kompletna propozycja projektu nie będzie rekomendowana do dofinansowania, jeżeli w ramach oceny merytorycznej część dotycząca włączenia społeczności lokalnej zostanie oceniona na 0 punktów.

7.5. Działania edukacyjne

Biorąc pod uwagę pilotażowy charakter naboru, **istotnym elementem realizacji projektów będą działania, które mają na celu upowszechnienie wiedzy z zakresu zastosowania rozwiązań w zarządzaniu miastem**, prowadzone na etapie opracowywania wdrażania projektu. Mają one za zadanie:

- tworzenie płaszczyzny współpracy mającej na celu wymianę doświadczeń nt. wypracowanych efektów w ramach szerszej grupy podmiotów, w tym w innych miastach np. na terenie województwa, obszaru funkcjonalnego, stowarzyszenia, w którym beneficjent jest uczestnikiem. Przekazywane informacje należy wcześniej skonsultować z Operatorem Programu, a także zagwarantować możliwość udziału jego przedstawiciela w planowanych wydarzeniach informacyjnych,
- informowanie za pośrednictwem Operatora Programu o pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem działań projektowych, o ewentualnych problemach i sposobach ich rozwiązania oraz o wypracowanych wzorcach,
- zdobywanie wiedzy i podnoszenie kwalifikacji urzędników miasta – beneficjenta i przedstawicieli innych instytucji publicznych tego miasta w zakresie ww. rozwiązań.

W ramach powyższych działań edukacyjnych powinny być wykorzystywane m.in. następujące narzędzia: konferencje, warsztaty, seminaria, spotkania, staże, wizyty studyjne, wymiana urzędników, strona internetowa, newsletter, listy mailingowe i inne narzędzia wykorzystujące nowoczesne technologie komunikacyjne, delegowanie pracownika/-ów urzędu do prowadzenia działań informacyjnych z zakresu projektu.

Obligatoryjnym produktem projektu z zakresu działań edukacyjnych będzie opracowanie dokumentacji podsumowującej realizację projektu i przedstawiającej wypracowane dobre praktyki i doświadczenia.

Opracowane dokumenty po uzyskaniu akceptacji ze strony Operatora Programu będą przez niego udostępniane zainteresowanym podmiotom, które będą chciały implementować wypracowane rozwiązania. Dodatkowo, na wniosek Operatora Programu, beneficjenci będą także zobowiązani przekazywać wszelką dokumentację powstałą w trakcie realizacji projektu.

UWAGA: Kompletna propozycja projektu nie będzie rekomendowana do dofinansowania, jeżeli w ramach oceny merytorycznej część dotycząca działań edukacyjnych zostanie oceniona na 0 punktów.

VIII. Standardy dostępności

8.1. Zrównoważony rozwój powinien w równym stopniu uwzględniać wzrost gospodarczy oraz wymiar spójności i solidarności społecznej mierzonych poprawą życia wszystkich mieszkańców miast, w tym grup o szczególnych potrzebach i zagrożonych wykluczeniem społecznym. W celu poprawy jakości życia i zapewnienia niezależności osobom starszym i osobom z trwałymi lub czasowymi ograniczeniami fizycznymi bądź psychicznymi, powstał Program *Dostępność Plus 2018-2025*.

8.2. Standardy dostępności powinny zostać uwzględnione w opracowywanych zarysach projektu (w zakresie, o którym mowa poniżej), kompletnych propozycjach projektów (oraz w *Planie Rozwoju Lokalnego i Planie rozwoju instytucjonalnego*) i podczas realizacji projektów.

8.3. W zależności od planowanego zakresu projektu, standardy dostępności mogą występować w następujących wymiarach:

- architektonicznym;
- transportowym;
- cyfrowym;
- informacyjno – promocyjnym;
- szkoleniowym;
- edukacyjnym.

i przybierać następujące formy:

- innowacje i rozwiązania społeczne, w tym programy lub kampanie edukacyjno – informacyjne,
- polityka senioralna (tzw. srebrna ekonomia),
- rozwiązania ITC,
- projektowanie uniwersalne,
- poprawa dostępności architektonicznej budynków, itp.

8.4. Formy wsparcia standardów dostępności w Programie

- a) sfinansowanie działań projektowych uwzględniających standardy dostępności realizowanych w ok. 15 dofinansowanych projektach;
- b) granty na działania z zakresu dostępności o mniejszej skali do 100 000 PLN na wnioskodawcę – dostępne dla wnioskodawców, którzy nie otrzymają dofinansowania (z II i I etapu naboru).

8.5. Schemat przyznawania środków na realizację standardów dostępności:

(A) Etap I naboru - zarysy projektów – w formularzu zarysu projektu wszyscy Wnioskodawcy powinni wskazać proponowane do realizacji działania z zakresu dostępności o mniejszej

skali do 100 000 PLN. Powinny one być poparte wcześniejszą analizą/ diagnozą i konsultacjami społecznymi w celu zidentyfikowania faktycznych potrzeb gminy i jej mieszkańców/ interesariuszy w powyższym zakresie. Kwestie te będą przedmiotem oceny ekspertów oceniających zarys projektu zgodnie z kartą oceny merytorycznej dla zarysu projektu, stanowiącej załącznik nr 4b do niniejszego Regulaminu. W szczególności ocenie w tym kontekście będzie podlegać zgodność z założeniami Programu *Dostępność Plus 2018-2025*, zasadność i racjonalność proponowanych działań. Ocena ta może być pozytywna lub negatywna, przy czym zarysy z negatywną oceną ww. aspektu nie mogą liczyć na otrzymanie grantu do 100 000 PLN. Takie granty będą przyznawane Wnioskodawcom, którzy nie zakwalifikowali się do II etapu naboru, w przypadku pojawienia się oszczędności w wyniku realizacji 15 dofinansowanych projektów, w kolejności zgodnej z listą rezerwową opracowaną w wyniku zakończenia I etapu naboru. Jeśli dany Wnioskodawca zrezygnuje z przyjęcia takiego grantu lub jego działania z zakresu dostępności zostały ocenione negatywnie, Operator Programu oferuje taki grant następnemu Wnioskodawcy z ww. listy rezerwowej, który otrzymał pozytywną ocenę w przedmiotowym zakresie.

(B) Etap II (nabór kompletnych propozycji projektów) – około 50 wnioskodawców zakwalifikowanych do tego etapu uwzględni aspekt dostępności w opracowywanych Planach Rozwoju Lokalnego (w pkt. 5) i Planach rozwoju instytucjonalnego (w pkt. 4) w konkretnych działaniach projektowych (o których mowa w pkt. 8.4 a). Dla 15 projektów, które otrzymają dofinansowanie, ścieżka znajduje się w lit.(C).

Okolo 35 wnioskodawców, którzy nie zostaną wybrani do dofinansowania na II etapie naboru, będzie mieć możliwość otrzymania grantu w wysokości do 100 000 PLN na realizację działań z zakresu dostępności w ich miastach. Warunkiem jest pozytywna opinia ekspertów oceniających zaproponowane działania w zakresie dostępności (uzyskana albo podczas oceny zarysu projektu albo kompletnej propozycji projektu – w tym drugim dokumencie w przypadkach, o których mowa w kolejnym akapicie).

Jeśli na I etapie ocena działań z zakresu dostępności, o których mowa w pkt. 8.4.b) (do 100 000 PLN) była negatywna lub na II etapie Wnioskodawca zdecyduje o aktualizacji lub modyfikacji działań z zakresu dostępności względem propozycji zawartej w zarysie projektu, wówczas może on wprowadzić odpowiednie zmiany w tym obszarze w kompletnej propozycji projektu.

(C) etap III (realizacja projektów) – ok. 15 dofinansowanych kompletnych propozycji projektów będzie realizować działania projektowe (o charakterze inwestycyjnym i nieinwestycyjnym) w ramach Planu Rozwoju Lokalnego i Planu rozwoju instytucjonalnego uwzględniające poprawę standardów dostępności (zgodnie z pkt. 8.4 a).

8.6. Działania na rzecz poprawy standardów dostępności, o których mowa w pkt. 8.4, będą mogły być prowadzone bezpośrednio przez urzędy miasta albo poprzez ich jednostki czy zakłady budżetowe albo samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, w zależności od obszaru i rodzaju interwencji. Będą one mogły dotyczyć różnego typu obszarów życia społeczno-gospodarczego, w tym różnych obiektów publicznych (jak np. ośrodków społecznych, domów kultury, itd.), budynków użyteczności publicznej czy budynków mieszkalnych będących w dyspozycji miasta. W celu realizacji swoich zadań ustawowych w tym zakresie miasta będą mogły także skorzystać z kompetencji organizacji pozarządowych.

IX. Kwalifikowalni Wnioskodawcy

9.1. Wnioskodawcą może być tylko pojedyncza gmina posiadająca status miasta, znajdująca się na liście 255 miast¹⁷ wskazanych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

9.2. W związku z wyodrębnieniem przez Polską Akademię Nauk na potrzeby Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego 122 miast¹⁸, które w największym stopniu tracą funkcje społeczno-gospodarcze i tym samym wymagają szczególnego wsparcia, otrzymają one dodatkową punktację na I etapie oceny zarysów projektów.

9.3. Niedopuszczalne jest złożenie więcej niż jednego zarysu/kompletnej propozycji projektu przez jednego Wnioskodawcę.

X. Partnerzy

10.1. Zaleca się, aby projekty były realizowane zarówno w partnerstwie międzysektorowym jak i międzysamorządowym (krajowym i zagranicznym – z jednostkami z Państw - Darczyńców, czyli Norwegii, Islandii i Liechtensteinu).

10.2. Partnerami krajowymi nie mogą być osoby fizyczne, spółki cywilne, spółki prawa handlowego, z wyjątkiem komunalnych i państwowych osób prawnych oraz towarzystw budownictwa społecznego.

10.3. Na etapie zarysu projektu Wnioskodawca przedstawia schemat krajowego partnerstwa (bez wskazywania konkretnych partnerów), na podstawie którego będzie opracowywał kompletną propozycję projektu. Partnerstwo powinno być realnie zawiązywane na etapie przygotowywania kompletnej propozycji projektu, w którym aktywnie już uczestniczą wskazani partnerzy. W momencie składania kompletnej propozycji projektu wymaganym załącznikiem będzie list intencyjny wskazujący na podział zadań i rolę każdego z partnerów w projekcie. Przed podpisaniem umowy ws. projektu Wnioskodawca będzie zobowiązany do przedłożenia do akceptacji Operatora Programu projektu umowy/ porozumienia partnerskiego. Najpóźniej na etapie podpisywania umowy w sprawie projektu Wnioskodawca jest zobowiązany dostarczyć zawarte porozumienie lub umowę partnerską.

10.4. Partnerstwo krajowe powinno zostać utworzone przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt na każdym jego etapie, na warunkach określonych w porozumieniu albo umowie partnerskiej.

10.5. Porozumienie oraz umowa partnerska zawierają elementy, o których mowa w art. 7.7. *Regulacji w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014-2021*, zwanymi dalej Regulacjami.

10.6. Porozumienie lub umowa partnerska nie mogą być zawarte pomiędzy podmiotami powiązаныmi w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1).

10.7. Stroną porozumienia oraz umowy partnerskiej nie może być podmiot wykluczony z możliwości otrzymania dofinansowania¹⁹.

¹⁷ Lista kwalifikowalnych miast stanowi załącznik nr 1 do Regulaminu.

¹⁸ https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/36254/Delimitacja_miast_srednich_SOR_11.pdf

¹⁹ W szczególności na podstawie art. 207 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 poz. 2077, z późn. zm.).

10.8. Partnerami z Państw – Darczyńców mogą być tylko jednostki samorządowe z Norwegii, Islandii i Lichtensteinu. Na II etapie naboru Wnioskodawcy będą uczestniczyć w wizytach studyjnych, podczas których będą mogli zapoznać się z działalnością ww. podmiotów. Partnerstwa będą zawierane po otrzymaniu pozytywnej decyzji o dofinansowaniu projektu, stąd gminy, które uzyskają dofinansowanie, otrzymają wsparcie w poszukiwaniu i nawiązywaniu takiej współpracy w ramach swoich projektów.

UWAGA: W związku z powyższym, należy pamiętać, że już na etapie opracowywania budżetu do kompletnej propozycji projektu każdy z 50 wnioskodawców musi zarezerwować część szacunkowego budżetu na działania potencjalnych partnerów z Państw- Darczyńców, niezależnie od tego, czy w danym przypadku partnerstwo takie zostanie finalnie zawiązane czy nie.

Kompletna propozycja projektu nie będzie rekomendowana do dofinansowania, jeżeli środki na działania bilateralne nie zostaną ujęte w całkowitym budżecie projektu.

XI. Struktura i harmonogram wyboru propozycji projektów

Procedura wyboru projektów do dofinansowania składa się z dwóch następujących etapów:

11.1. Etap I – otwarty nabór dla 255 miast wskazanych w SOR oraz wybór ok. 50 miast

Ze względu na charakter Programu i potrzebę opracowania kompleksowych rozwiązań dla miast, na pierwszym etapie naboru zostanie wybranych około 50²⁰ miast – wnioskodawców, które wezmą udział w dalszej procedurze konkursowej.

Wybór ten zostanie dokonany na podstawie oceny warunków formalnych i kryteriów merytorycznych zawartych odpowiednio w karcie oceny formalnej dla zarysu projektu, stanowiącej załącznik nr 4a do Regulaminu oraz karcie oceny merytorycznej dla zarysu projektu, stanowiącej załącznik nr 4b do Regulaminu.

Komitet Współpracy, składający się z Operatora Programu oraz partnerów zagranicznych (Norweskiego Związku Władz Lokalnych i Regionalnych (KS) i Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)) dokonał akceptacji warunków formalnych i kryteriów oceny merytorycznej oraz tekstu ogłoszenia o naborze.

Zarysy projektów, które spełnią warunki formalne, zostaną poddane ocenie merytorycznej. Wnioskodawcy odrzuceni przez Operatora Programu na etapie oceny formalnej, mają możliwość złożenia odwołania od jej negatywnego wyniku do Krajowego Punktu Kontaktowego (KPK), o czym zostaną poinformowani przez Operatora Programu. W przypadku uwzględnienia odwołania zarys projektu zostanie skierowany do dalszej oceny.²¹

Biorąc pod uwagę cel Programu, ocena merytoryczna będzie oparta na kryteriach mierzących skalę **negatywnych** zjawisk, jakich doświadcza dane miasto (m.in. najbardziej zanieczyszczone, w największym stopniu tracące swoje funkcje społeczno – gospodarcze, z kumulacją niekorzystnych zjawisk, w tym demograficznych) oraz **pozytywnych** (jakość

---

²⁰ W przypadku większej liczby zarysów projektu o wysokiej jakości Operator Programu może zdecydować o zwiększeniu liczby miast, które będą mogły przystąpić do II etapu naboru.

²¹ Więcej szczegółów w tym zakresie znajduje się w Zasadach dokonywania oceny formalnej (zał. nr 6 do Regulaminu).

przygotowanych zarysów projektów), zgodnie z kartą oceny merytorycznej dla zarysu projektu.

W związku z powyższym, 122 miasta, o których mowa w SOR, z największą koncentracją negatywnych zjawisk, otrzymają dodatkowe punkty w ocenie merytorycznej.

Oceny merytorycznej każdego zarysu będzie dokonywać trzech niezależnych od siebie ekspertów, w tym przynajmniej jeden zewnętrzny w stosunku do Operatora Programu.

Wstępna wersja listy rankingowej wraz ze zwięzłym uzasadnieniem przeprowadzonego procesu oceny merytorycznej jest przedkładana przez Operatora Programu do Komitetu ds. Wyboru Projektów do dyskusji i weryfikacji. W skład Komitetu wchodzi przedstawiciele: Operatora Programu, zewnętrzny ekspert oraz przedstawiciel KS, a także - jako obserwatorzy - przedstawiciele OECD, Państw-Darczyńców i Krajowego Punktu Kontaktowego.

Decyzją Komitetu ds. Wyboru Projektów wnioskodawca może zostać wezwany do przedstawienia wyjaśnień dotyczących treści zarysu. Wezwanie kierowane jest do wnioskodawcy przez Operatora Programu w formie elektronicznej i przekazywane na adres e-mail podany w zarysie. Po otrzymaniu wezwania wnioskodawca zobowiązany jest do potwierdzenia jego otrzymania. Wnioskodawca obowiązany jest udzielić odpowiedzi zgodnie z wymogami zawartymi w wezwaniu, dotyczącymi w szczególności formy, terminu (nie dłuższego niż 5 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania), oraz na adres e-mail wskazany w wezwaniu. Brak odpowiedzi we wskazanym terminie skutkuje odrzuceniem zarysu projektu.

W wyjątkowych sytuacjach, w przypadku uzasadnionych wątpliwości Komitetu ds. Wyboru Projektów wobec danego zarysu, Operator Programu, na wniosek Komitetu, zaprasza na posiedzenie Komitetu eksperta oceniającego ten zarys, w celu zapoznania się z dodatkowym uzasadnieniem oceny.

Decyzja w sprawie wyboru zarysów do II etapu naboru zostanie podjęta przez Komitet ds. Wyboru Projektów na podstawie rekomendacji ekspertów oceniających. Formalnego zatwierdzenia listy rankingowej zarysów projektów, które zostaną zakwalifikowane do II etapu naboru, oraz listy rezerwowej dokonuje Operator Programu.

Po zakończeniu oceny merytorycznej Operator Programu przekazuje niezwłocznie wnioskodawcy pisemną informację o zakończeniu oceny jego zarysu i jej wyniku, podając liczbę otrzymanych punktów lub informację o spełnieniu albo niespełnieniu kryteriów merytorycznych. Informacja ta zawiera ponadto uzasadnienie oceny.

Informacja ta jest ostateczna i nie przysługuje od niej odwołanie.

Lista zarysów wybranych w I etapie publikowana jest na stronie internetowej www.eog.gov.pl.

Szacuje się, że ten etap potrwa ok. 7- 8 miesięcy (zależnie od liczby złożonych zarysów).

11.2. Etap II – opracowanie Planów Rozwoju Lokalnego (Development Plans) i Planów rozwoju instytucjonalnego (Action Plans) przez miasta wybrane w I etapie (Faza I) oraz wybór ok. 15 projektów do dofinansowania (Faza II)

a) Faza I: Około 50 miast wybranych na etapie I otrzyma kompleksowe, niefinansowe wsparcie eksperckie od Związku Miast Polskich (ZMP) oraz Instytutu Rozwoju Miast i Regionów (IRMiR), o którym mowa w pkt XII, w celu opracowania kompletnej propozycji projektu, zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik nr 3 do Regulaminu, zawierającej jako załączniki: **Plan Rozwoju Lokalnego i Plan rozwoju instytucjonalnego**.

Czas trwania fazy I będzie uzależniony od tempa prac wnioskodawców i przebiegu współpracy z ekspertami ZMP i IRMiR. Potrwa ona minimum 6 miesięcy.

b) Faza II: Około 15²² kompletnych propozycji projektów (spośród 50 z I etapu naboru) zostanie wybranych do dofinansowania.

Wybór kompletnych propozycji projektów zostanie dokonany na podstawie oceny warunków formalnych i kryteriów merytorycznych, opublikowanych po wyborze 50 zarysów projektów.

Wnioski, które spełnią warunki formalne, zostaną poddane ocenie merytorycznej. Wnioskodawcy odrzuceni przez Operatora Programu na etapie oceny formalnej mają możliwość złożenia odwołania od jej negatywnego wyniku do Krajowego Punktu Kontaktowego (KPK), o czym zostaną poinformowani przez Operatora Programu. W przypadku uwzględnienia odwołania wniosek zostanie skierowany do dalszej oceny.²³

Ocena merytoryczna będzie oparta na kryteriach określonych w karcie oceny merytorycznej dla kompletnej propozycji projektu²⁴.

Oceny merytorycznej każdej kompletnej propozycji projektu będzie dokonywać trzech niezależnych od siebie ekspertów, w tym przynajmniej jeden zewnętrzny w stosunku do Operatora Programu.

Wstępna wersja listy rankingowej wraz ze zwięzłym uzasadnieniem przeprowadzonego procesu oceny merytorycznej jest przedkładana przez Operatora Programu do Komitetu ds. Wyboru Projektów. Na liście rankingowej znajdują się kompletne propozycje projektu, które otrzymały co najmniej 60% sumy punktów na etapie oceny merytorycznej.

Na podstawie decyzji Komitetu ds. Wyboru Projektów wnioskodawca może zostać wezwany do przedstawienia wyjaśnień dotyczących treści kompletnej propozycji projektu. Wezwanie kierowane jest do wnioskodawcy przez Operatora Programu w formie elektronicznej i przekazywane na adres e-mail podany w propozycji projektu. Po otrzymaniu wezwania wnioskodawca zobowiązany jest do potwierdzenia jego otrzymania. Wnioskodawca obowiązany jest udzielić odpowiedzi zgodnie z wymogami zawartymi w wezwaniu, dotyczącymi w szczególności formy, terminu (nie dłuższego niż 5 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania), oraz na adres e-mail wskazany w wezwaniu. Brak odpowiedzi we wskazanym terminie skutkuje brakiem możliwości umieszczenia kompletnej propozycji projektu na liście rekomendowanej do dofinansowania.

W przypadku uzasadnionych wątpliwości Komitetu ds. Wyboru Projektów wobec danej kompletnej propozycji projektu, Operator Programu, na wniosek Komitetu, zaprasza na

---

²² Operator Programu może zdecydować o zwiększeniu liczby miast, które będą mogły otrzymać dofinansowanie w przypadku większej liczby kompletnych propozycji projektów o wysokiej jakości.

²³ Więcej szczegółów w tym zakresie znajduje się w Zasadach dokonywania oceny formalnej (zał. nr 6 do Regulaminu).

²⁴ Dokument zostanie opublikowany do czasu zakończenia I etapu naboru.

posiedzenie Komitetu eksperta oceniającego ten projekt, w celu zapoznania się z dodatkowym uzasadnieniem oceny.

Komitet ds. Wyboru Projektów, na podstawie oceny merytorycznej dokonanej przez ekspertów, może zaproponować przesunięcia w ramach budżetu projektu lub niższą niż wnioskowana kwotę dofinansowania, w przypadku zidentyfikowania kosztów, które uzna za niekwalifikowalne, niezasadnione lub zawyżone w porównaniu ze stawkami rynkowymi.

Korekcie budżetu mogą podlegać tylko te kompletne propozycje projektu, które otrzymały co najmniej 60% sumy punktów na etapie oceny merytorycznej. W przypadku dużej liczby kompletnych propozycji projektu, które będą spełniać to kryterium, Komitet może podnieść ww. próg procentowy. W żadnym przypadku kwota zaproponowana przez Komitet nie może przekroczyć kwoty, o którą ubiega się Wnioskodawca

Operator Programu, na wniosek Komitetu ds. Wyboru Projektów, przedstawia wnioskodawcy w formie elektronicznej i przekazuje na adres e-mail podany we wniosku, propozycje zmian w budżecie wraz z zapytaniem, czy wnioskodawca zgadza się zrealizować projekt po takiej zmianie, przy zachowaniu istoty projektu i odpowiednich standardów jakościowych. Brak odpowiedzi wnioskodawcy w wyznaczonym terminie, jak również brak zgody wnioskodawcy na wprowadzenie zaproponowanych zmian skutkuje odrzuceniem kompletnej propozycji projektu.

Przed podjęciem ostatecznej decyzji w sprawie rekomendowania do dofinansowania kompletnych propozycji projektów, członkowie Komitetu dokonują przeglądu listy rankingowej utworzonej po ocenie ekspertów oceniających. Komitet ds. Wyboru Projektów może dokonać zmian w liście rankingowej projektów w uzasadnionych przypadkach.

Komitet, na podstawie oceny ekspertów oceniających, wypracowuje rekomendację w sprawie listy rankingowej projektów do dofinansowania.

Komitet ds. Wyboru Projektów przedkłada Operatorowi Programu listę kompletnych propozycji projektów rekomendowanych do dofinansowania, listę rezerwową oraz listę propozycji odrzuconych z uzasadnieniem, wraz z protokołem z posiedzenia.

Operator Programu podejmuje decyzję w sprawie przyznania dofinansowania dla kompletnych propozycji projektów.

Po zakończeniu oceny merytorycznej Operator Programu przekazuje niezwłocznie wnioskodawcy pisemną informację o zakończeniu oceny jego propozycji projektu i jej wyniku, podając liczbę otrzymanych punktów lub informację o spełnieniu albo niespełnieniu kryteriów merytorycznych. Informacja ta zawiera ponadto uzasadnienie oceny.

Informacja ta jest ostateczna i nie przysługuje od niej odwołanie.

Lista rankingowa kompletnych propozycji projektów publikowana jest na stronie internetowej www.eoq.gov.pl.

Szacuje się, że ta faza potrwa ok. 4-5 miesięcy.

XII. Wsparcie eksperckie ze strony Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej

Wnioskodawcy oraz beneficjenci otrzymają następujące formy wsparcia:

a) zewnętrzne doradztwo eksperckie Związku Miast Polskich i Instytutu Rozwoju Miast i Regionów, we współpracy z KS²⁵ i OECD²⁶ w ramach tzw. projektu predefiniowanego.²⁷

- na I etapie naboru – eksperci Związku Miast Polskich zaprezentują i zapewnią dostęp do narzędzia analitycznego „Monitor Rozwoju Lokalnego” umożliwiającego dokonanie diagnozy stanu rozwoju miasta, w oparciu o wskaźniki ze statystyki publicznej, w wymiarach społecznym, gospodarczym i środowiskowym, w zestawieniu z wartościami tych wskaźników dla miast z grupy porównawczej funkcjonujących w zbliżonych warunkach. Jest to narzędzie wspomagające wnioskodawcę w przeprowadzeniu diagnozy problemów rozwojowych.
- na II etapie naboru – zapewnienie kompleksowego wsparcia eksperckiego dla ok. 50 miast uczestniczących w przygotowaniu Planu Rozwoju Lokalnego (PLR) i Planu rozwoju instytucjonalnego (PRI), w szczególności w następującym zakresie:
  - ✓ analizy potrzeb, diagnozowaniu problemów, definiowaniu obszarów wymagających wsparcia, analiz finansowych;
  - ✓ przygotowania lub weryfikacji dokumentów strategicznych w różnych dziedzinach (np. gospodarki niskoemisyjnej, adaptacji do zmian klimatycznych, transportu publicznego, itp.);
  - ✓ opracowania metodologii samooceny miast;
  - ✓ oceny miast na podstawie *Przeglądu Stanu Zarządzania w Samorządzie Lokalnym* (ang. *Sub-national Public Governance Review*) oraz rekomendacji w nim zawartych;
  - ✓ opracowaniu *Planu rozwoju instytucjonalnego*;
  - ✓ przygotowaniu *Planu Rozwoju Lokalnego*.
- w czasie realizacji projektów – wsparcie merytoryczne dla ok. 15 miast uczestniczących w III etapie (w tym udoskonalone formy konsultacji społecznych, szkolenia z budowania potencjału w zarządzaniu miastem itp.) w celu zapewnienia pomyślnej realizacji PLR i PRI, poprzez stałych doradców miast i doradców sektorowych, rekrutowanych w miarę potrzeby. Nadzór nad utrzymywaniem głównego kierunku projektu i czuwanie nad jego poprawnością merytoryczną.

---

²⁵ Norweskie Stowarzyszenie Władz Lokalnych i Regionalnych (KS) będzie uczestniczyć w projekcie jako partner z kraju darczyńcy. KS zrzesza 422 norweskie gminy i 18 powiatów oraz 500 przedsiębiorstw komunalnych. Poprzez wizyty studyjne, kontakty z gminami członkowskimi i instytucjami edukacyjnymi KS zapewni uczestnikom projektu ukierunkowaną pomoc techniczną, a także dostęp do norweskich doświadczeń w zarządzaniu miastem i partycypacji obywateli.

²⁶ Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) przygotowuje *Przegląd Stanu Zarządzania w Samorządzie Lokalnym* (Local Public Governance Review) opisujący zdolności instytucjonalne miast w zakresie dobrego zarządzania, który będzie jednocześnie przewodnikiem dla beneficjentów.

²⁷ Celem projektu jest wzmocnienie szeroko pojętych zdolności zarządczych znacznej liczby polskich gmin. Projekt wesprze wybrane gminy w przygotowaniu przykładów skutecznej realizacji zintegrowanych Planów Rozwoju oraz szeroko rozpowszechni przetestowane, innowacyjne i zintegrowane podejście w tym zakresie. Przykładom sukcesów będą towarzyszyć rekomendacje operacyjne i legislacyjne wspierające zintegrowane zarządzanie rozwojem lokalnym w Polsce.

W ramach projektu predefiniowanego zostanie zapewniony szeroki zakres wsparcia eksperckiego służący skutecznemu stymulowaniu endogenicznych potencjałów rozwoju lokalnego, głównie poprzez efektywną, zintegrowaną, międzysektorową i, w stosownych przypadkach, międzygminną współpracę i budowanie ich zdolności instytucjonalnych - na wszystkich głównych etapach realizacji projektów. Dodatkowo, ZMP i IRMiR wesprą:

- wdrażanie nowoczesnych narzędzi zarządzania nieruchomościami i zarządzania finansami w 15 gminach,
- aktualizację dokumentów strategicznych i operacyjnych miast w celu dostosowania ich do standardów PLR i PRI,
- przeprowadzenie szkoleń w zakresie budowania potencjału w zarządzaniu miastem dla personelu projektu,
- monitorowanie postępów w rozwoju miast uczestniczących w projekcie,
- tworzenie sieci wymiany doświadczeń dla uczestników projektu, w tym doświadczeń norweskich, w tym nawiązywanie i rozwijanie bilateralnych relacji na poziomie projektu predefiniowanego i poszczególnych projektów,
- rozpowszechnienie doświadczeń na terenie całego kraju w celu dotarcia do szerokiego grona polskich gmin,
- promowanie Mechanizmów Finansowych oraz rekomendacji z *Przeglądu Stanu Zarządzania w Samorządzie Lokalnym* (Local Public Governance Review), projektu, jego produktów i celów.

b) działania szkoleniowe – np. konferencje, szkolenia, warsztaty organizowane przez Operatora Programu prowadzone zarówno w trakcie opracowywania kompletnej propozycji projektu jak i wdrażania projektu. Mają one na celu zdobywanie wiedzy i podnoszenie kwalifikacji urzędników oraz przedstawicieli innych instytucji publicznych odpowiedzialnych za współtworzenie/ prowadzenie działań projektowych.

XIII. Sposób składania zarysów (I etap) i kompletnych propozycji projektu (II etap)

13.1. Formularz zarysu projektu (w I etapie)/ kompletnej propozycji projektu (w II etapie) wraz z załącznikami, należy złożyć w formie pisemnej albo elektronicznej.

13.1.1. W formie pisemnej (w postaci papierowej) należy złożyć osobiście, nadać pocztą lub kurierem na adres:

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
Departament Programów Pomocowych
ul. Wspólna 2/4
00-926 Warszawa

Dokumenty należy złożyć/nadać w zapieczętowanej kopercie z napisem „Nabór – Rozwój lokalny” oraz z pełną nazwą Wnioskodawcy i jego adresem,

13.1.2. W formie elektronicznej należy wysłać na platformie ePUAP na elektroniczną skrzynkę podawczą Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (adres skrytki: /MIR/SkrytkaESP).

13.2. Zarys (I etap) i kompletną propozycję projektu (II etap) należy złożyć w języku polskim i angielskim²⁸ (po jednym egzemplarzu). Do dokumentów, niezależnie od formy ich złożenia wskazanej w pkt. 13.1, należy załączyć ich wersje w postaci edytowalnych plików obsługiwanych przez MS Word i MS Excel (dla dokumentów składanych w formie pisemnej w postaci papierowej: na płycie CD/DVD/pendrive lub mailem na adres: rozwojlokalny@mfiipr.gov.pl).

13.3. Wersje językowe, a także wersje papierowa i elektroniczna dokumentów, muszą być tożsame.

13.4. Składany zarys (I etap) i kompletna propozycja projektu (II etap) musi być podpisany czytelnie w wyznaczonym miejscu (w przypadku dokumentów składanych w formie pisemnej w postaci papierowej) lub opatrzony kwalifikowanym podpisem elektronicznym (w przypadku dokumentów składanych na platformie ePUAP) przez burmistrza/prezydenta miasta. W przypadku, gdy podpis składa inna osoba należy załączyć oryginał lub kopię dokumentu poświadczającego umocowanie takiej osoby do reprezentowania Wnioskodawcy.

13.5. Termin składania zarysów (wpływu do Operatora Programu) upływa w terminie, o którym mowa w ogłoszeniu o naborze.

13.6. Termin składania kompletnych propozycji projektu (wpływu do Operatora Programu) zostanie przekazany Wnioskodawcom wybranym w I etapie naboru, ale nie może to być termin wcześniejszy niż 6 miesięcy od dnia ogłoszenia wyników pierwszego etapu.

13.7. Za datę wpływu do Operatora Programu uznaje się:

1) datę nadania (datę stempla pocztowego) – wyłącznie w przypadku nadania w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe, przy czym za złożone w terminie zostaną uznane zarysy/kompletne propozycje projektów, które wpłyną do siedziby Operatora Programu, o której mowa w pkt.13.1.1, w ciągu 14 dni²⁹ od terminu zakończenia odpowiednio I i II etapu naboru;

2) w przypadku złożenia osobiście, nadania za pośrednictwem innego operatora pocztowego niż operator wyznaczony, o którym mowa w pkt. 1) lub nadania kurierem – datę wpływu do siedziby Operatora Programu, o której mowa w pkt. 13.1.1;

3) w przypadku wysłania na platformie ePUAP – datę wpływu na elektroniczną skrzynkę podawczą Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

XIV. Etap wdrażania projektów

14.1. Realizacja projektu może rozpocząć się od dnia ogłoszenia listy wybranych w II etapie naboru kompletnych propozycji projektów. **Projekty muszą zostać zrealizowane do dnia**

²⁸ Plan Rozwoju Lokalnego i Plan rozwoju instytucjonalnego należy złożyć tylko w wersji polskiej wraz ze streszczeniami w wersji angielskiej. Streszczenie każdego z planów nie powinno przekroczyć 15 stron A4. W przypadku gdy Plan rozwoju instytucjonalnego będzie miał do 15 stron, należy przedstawić tłumaczenie całego dokumentu.

²⁹ Do obliczania terminów wskazanych w Regulaminie oraz załącznikach stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

30 kwietnia 2024 roku. Za datę zakończenia realizacji projektu uznaje się datę rzeczowego zakończenia i rozliczenia wszystkich działań projektowych wskazanych we wniosku.

14.2. Wdrażanie każdego projektu będzie się opierać na założeniach *Planu Rozwoju Lokalnego*, zawierającego zarówno przedsięwzięcia miękkie i inwestycyjne oraz *Planu rozwoju instytucjonalnego* określającego działania podnoszące zdolności instytucjonalne.

14.3. Na etapie realizacji projektów beneficjenci otrzymają stałe wsparcie w postaci zewnętrznych ekspertów finansowanych w ramach projektu predefiniowanego, o którym mowa w pkt XII Regulaminu.

14.4. W ramach projektów nie jest dopuszczalne pobieranie opłat za udział odbiorców w warsztatach, seminariach, konferencjach lub innych wydarzeniach, jak również pobieranie opłat za uzyskanie jakichkolwiek materiałów przygotowanych w ramach projektu.

14.5. Ewaluacja ex-ante i ex-post miast – beneficjentów uczestniczących w Programie *Rozwój Lokalny* zostanie przeprowadzona przez Operatora Programu przy wsparciu Związku Miast Polskich w celu zbadania faktycznych postępów w procesie rozwoju tych miast.

14.6. Na każdym etapie realizacji projektów beneficjenci zobowiązani są do stosowania zasad promocji i oznakowania, wynikających z Załącznika Nr 3 do Regulacji „Wymogi dotyczące Informacji i Komunikacji” oraz podręcznika „Komunikacja i identyfikacja wizualna. Fundusze norweskie i EOG 2014-2021”³⁰.

XV. Finansowanie projektów

15.1. Nabór jest współfinansowany w 85% ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG oraz w 15% z budżetu państwa.

15.2. Całkowita wartość naboru to 102 647 058 euro.

15.3. Każdy projekt będzie mógł otrzymać dofinansowanie w wysokości od 3 do 10 mln euro. Wartość umowy w sprawie projektu będzie podana w euro.

15.4. Budżety projektów stanowiące część kompletnych propozycji projektów oraz załączniki do umów w sprawie projektów będą opracowywane w PLN. Przeliczenia wartości dofinansowania/ wartości projektu z euro na PLN dla celów budżetowych będą dokonywane przy użyciu średniego kursu NBP z dnia przekazania wnioskodawcom pisemnej informacji o zakwalifikowaniu się do II etapu naboru.

15.5. Poziom dofinansowania wyniesie do 100% kosztów kwalifikowalnych, przy czym istnieje możliwość wniesienia przez wnioskodawcę finansowego wkładu własnego.

15.6. Dofinansowanie będzie przekazywane na rachunek bankowy Wnioskodawcy otwarty dla danego projektu, nie później niż w ciągu miesiąca od zatwierdzenia przez Operatora Programu raportu okresowego/ rocznego/ końcowego z realizacji projektu.

15.7. Niedopuszczalne jest podwójne finansowanie działań, które zostały dofinansowane ze środków Mechanizmów Finansowych oraz z innych środków pomocowych niepodlegających zwrotowi.

---

³⁰ http://www.eog.gov.pl/media/49605/Wymogi_dotyczace_Informacji_i_Promocji_1.pdf,
http://www.eog.gov.pl/media/53673/Podrecznik_komunikacji_EOG_Nor_PL.pdf

15.8. Dodatkowe wolne środki finansowe powstałe w toku realizacji projektów zostaną przeznaczone przez Operatora Programu na inne projekty już zatwierdzone³¹ lub działania z zakresu dostępności do 100 000 PLN, o których mowa w pkt 8.4 b) Regulaminu, zgodnie ze schematem określonym poniżej.

15.9. W pierwszej fazie realizacji Programu (do końca 2021 r.), ze względu na potencjalnie niewielkie oszczędności z projektów finansowanych zarówno z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego, w pierwszej kolejności Operator Programu będzie przekazywał uwolnione środki na działania z zakresu dostępności do 100 000 PLN, zgodnie z listą rezerwową opracowaną na I etapie naboru. W przypadku wygenerowania na tym etapie znacznych oszczędności środki te będą kumulowane przez Operatora Programu celem ewentualnego dofinansowania w późniejszej fazie dodatkowego projektu z listy rezerwowej utworzonej po II etapie naboru.

15.10. W środkowej fazie realizacji Programu (do końca 2022 roku) dodatkowe wolne środki z dofinansowanych projektów będą kumulowane przez Operatora Programu celem ewentualnego dofinansowania dodatkowego projektu z listy rezerwowej.

15.11. W ostatniej fazie realizacji Programu (I/II kwartał 2023 roku), w zależności od wielkości oszczędności oraz źródła finansowania projektów i pochodzenia wygenerowanych oszczędności Operator Programu będzie procedował w następującej kolejności:

(1) nie później niż w I kw. 2023 r. Operator Programu wystąpi z ofertą dofinansowania dodatkowego projektu zgodnie z kolejnością na liście rezerwowej - w przypadku gdy łączne skumulowane oszczędności pochodzące z jednego Mechanizmu Finansowego³² pozwolą na sfinansowanie minimum 70% zatwierdzonego budżetu tego projektu³³;

(2) Operator Programu wystąpi z ofertą dofinansowania innych trwających projektów – jeśli pozwoli na to źródło finansowania tych projektów i pochodzenia wygenerowanych oszczędności;

(3) Operator Programu wystąpi z ofertą dofinansowania działań z zakresu dostępności do 100 000 PLN, zgodnie z listą rezerwową opracowaną na I etapie naboru.

XVI. Kwalifikowalność kosztów

16.1. W przypadku uzyskania dofinansowania za kwalifikowalne mogą być uznane wydatki poniesione na rzecz zgłoszonego projektu od dnia rozpoczęcia jego realizacji, jednak nie wcześniej niż w terminie, o którym mowa w pkt 14.1 Regulaminu.

---

³¹ Przez projekty już zatwierdzone należy rozumieć zarówno ok. 15 dofinansowanych projektów jak i dodatkowe projekty znajdujące się na liście rezerwowej zatwierdzonej przez Komitet ds. Wyboru Projektów.

³² Oszczędności z projektów finansowanych ze środków Mechanizmu Finansowego EOG mogą zostać przekazane wyłącznie na projekty finansowane z tego źródła. Analogiczna sytuacja ma miejsce w przypadku Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

³³ W przypadku gdy dany Wnioskodawca wyrazi gotowość do realizacji projektu, wnosząc swój wkład własny w wysokości minimum 30% wartości projektu, wówczas podpisana zostanie stosowna umowa w sprawie projektu. W przypadku uzasadnionego braku chęci Wnioskodawcy do realizacji projektu, oferta dofinansowania jest przedstawiana kolejnemu Wnioskodawcy z listy rezerwowej.

16.2. Za koszty kwalifikowalne uznane zostaną wydatki spełniające warunki, o których mowa w art. 8.2 *Regulacji ws. wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014-2021*³⁴, zwanych dalej Regulacjami.

16.3. Wszystkie koszty kwalifikowalne spełniają zasady i warunki określone w rozdziale 8 *Regulacji*. W przypadku tego Programu nie stosuje się żadnych szczególnych zasad kwalifikowalności wydatków bezpośrednich i pośrednich.

16.4. Za obligatoryjne koszty kwalifikowalne w projekcie należy uznać wynagrodzenie biegłego rewidenta przeprowadzającego kontrolę projektu, zgodnie z postanowieniami umowy w sprawie projektu, stanowiącej załącznik nr 5 do Regulaminu.

16.5. Koszty zarządzania projektem powinny odzwierciedlać m.in. poziom wynagrodzeń w danej jednostce oraz być proporcjonalne do specyfiki planowanych działań merytorycznych. Zasadność i racjonalność zaplanowanych kosztów zarządzania w projekcie będzie badana na etapie oceny merytorycznej kompletnej propozycji projektu.

16.6. Koszty niekwalifikowalne zostały określone w artykule 8.7 *Regulacji*.

16.7. Wydatki ze środków dofinansowania mogą być ponoszone wyłącznie przez beneficjenta z wyodrębnionego rachunku bankowego.

16.8. Poniesienie wydatków przez beneficjenta i krajowych partnerów projektu będzie potwierdzane na podstawie stosownych dokumentów finansowych/ księgowych dokumentujących poniesienie wydatku lub protokołu biegłego rewidenta, zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik do umowy, z zastrzeżeniem pkt 16.9.

16.9. W przypadku, gdy łączna wartość wszystkich wydatków poniesionych przez beneficjenta i krajowych partnerów projektu w danym okresie sprawozdawczym będzie nie mniejsza niż 100 000 EUR, wraz z okresowym raportem finansowym z realizacji projektu wymagane będzie przekazanie jedynie zestawienia dokumentów finansowych/ księgowych i protokołu biegłego rewidenta.

16.10. Niezależnie od treści pkt 16.9, podczas weryfikacji okresowego raportu finansowego z realizacji projektu Operator Programu może zwrócić się do beneficjenta o przekazanie dokumentów finansowych/ księgowych potwierdzających poniesienie wydatków.

16.11. Partnerzy z Państw – Darczyńców przedkładają tylko raport niezależnego audytora, o którym mowa w art. 8.12.4 *Regulacji*, jako potwierdzenie prawidłowości swoich wydatków.

16.12. W przypadku, gdy projekt lub działanie realizowane przez beneficjenta ze środków otrzymanego dofinansowania przewiduje udzielenie pomocy publicznej lub pomocy de minimis, beneficjent jest zobowiązany do zapewnienia zgodności pomocy z zasadami jej udzielania oraz do realizacji innych obowiązków podmiotu udzielającego pomocy.

XVII. Umowa w sprawie projektu

17.1. W przypadku przyznania dofinansowania na realizację projektu Wnioskodawca otrzyma stosowne pismo wraz z wezwaniem do dostarczenia dokumentacji niezbędnej dla podpisania umowy, na którą składają się:

- 1) zaświadczenie wystawione przez bank, zawierające dane dotyczące rachunku/-ów lub subkonta bankowego Wnioskodawcy utworzonego na potrzeby realizacji projektu;

³⁴https://www.eog.gov.pl/media/69455/Regulacje_MFEOG_na_lata_2014_2021_FINAL2019_02_07.pd

zaświadczenie lub dokument równoważny przyjęty w praktyce banku powinien być podpisany w sposób czytelny (wraz z pieczętką imienną) przez osobę lub osoby upoważnione do dysponowania rachunkiem;

- 2) dokument potwierdzający umocowanie do reprezentowania Wnioskodawcy (w przypadku kiedy zmieniły się dane w stosunku do tych przekazanych z kompletną propozycją projektu);

17.2. Podpisywanie umów na podstawie złożonych kompletnych propozycji projektów oraz wzoru umowy, który stanowi załącznik nr 5 do Regulaminu, odbywać się będzie w terminach uzgodnionych z Operatorem Programu, po złożeniu przez Wnioskodawcę kompletnej dokumentacji niezbędnej do zawarcia umowy.

17.3. Umowa w sprawie projektu podpisywana jest ze strony Operatora Programu w jego imieniu przez osobę do tego umocowaną, w trzech egzemplarzach.

XVIII. System płatności

18.1. Wartość dofinansowania nie będzie mogła przekroczyć kwoty w euro wskazanej w umowie w sprawie projektu.

18.2. Dofinansowanie będzie przekazywane w polskich złotych w transzach w formie płatności z góry do 90% wartości przyznanego grantu, z zastrzeżeniem pkt 18.3, i będzie przeliczane przez Operatora Programu na euro z wykorzystaniem miesięcznego kursu księgowego wymiany euro Komisji Europejskiej w miesiącu, w którym wydatki zostały zaksięgowane na rachunku Operatora Programu.

18.3. Ostatnia transza dofinansowania, sięgająca do 10 % wartości całego dofinansowania, zostanie wypłacona w formie refundacji w ciągu 30 dni od zatwierdzenia końcowego raportu z realizacji projektu, przy czym tylko w takiej kwocie, która nie przekroczy całkowitej wartości dofinansowania, o której mowa w pkt 18.1.

18.4. Pierwsza płatność, która nie może przekroczyć 10% budżetu projektu, zostanie wypłacona w ciągu 14 dni od podpisania umowy w sprawie projektu. Kolejne płatności będą sukcesywnie wypłacane w ciągu 30 dni od zatwierdzenia raportów okresowych z realizacji projektu, składanych przez beneficjenta dopiero gdy minimum 70% poprzednio wypłaconych transz zostanie przez niego wydatkowanych.

18.5. Szacunkowa wartość i liczba transz zostanie ustalona indywidualnie dla każdego projektu, na podstawie harmonogramu realizacji projektu zawartego w szczegółowym budżecie projektu, który stanowić będzie załącznik do kompletnej propozycji projektu. Wartość transz będzie zawierać indykatywne kwoty w złotych polskich podane na potrzeby zapewnienia środków w budżecie Operatora Programu.

18.6. Operator Programu zastrzega sobie prawo wstrzymania wypłaty kolejnych transz dofinansowania w przypadku wystąpienia w projekcie nieprawidłowości lub znaczącego przesunięcia w harmonogramie realizacji projektu, do czasu usunięcia nieprawidłowości lub uzgodnienia nowego harmonogramu realizacji projektu.

18.7. Beneficjent zobowiązany jest do zwrotu niewykorzystanej części dofinansowania na warunkach określonych w umowie zawartej zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik nr 5 do Regulaminu.

XIX. Postanowienia końcowe

19.1. Złożenie zarysu (w I etapie)/kompletnej propozycji projektu (w II etapie) w naborze jest równoznaczne z akceptacją Regulaminu.

19.2. Beneficjent realizujący projekt zobowiązany będzie, na podstawie zawartej umowy w sprawie projektu, do:

- 1) przekazywania na prośbę Operatora Programu materiałów z realizowanego projektu;
- 2) zapewnienia możliwości uczestnictwa przedstawicieli Operatora Programu w wydarzeniach będących częścią projektu (np. konferencjach);
- 3) zapewnienia Operatorowi Programu możliwości umieszczania linku do strony projektu;
- 4) zapewnienia możliwości wykorzystywania przez Operatora Programu logotypu Beneficjenta na potrzeby informacyjne i promocyjne związane z realizowanym projektem.

19.3. Złożenie kompletnej propozycji projektu jest równoznaczne ze zgodą na wykorzystywanie i publikowanie przez Operatora Programu danych Wnioskodawców w celach związanych z realizacją Programu.

19.4. Realizacja projektu w ramach Programu jest równoznaczna z wyrażeniem zgody na wykorzystywanie rezultatów projektu przez Operatora Programu na warunkach określonych w umowie w sprawie projektu.

19.5. Nadsyłane formularze kompletnej propozycji projektu wraz z załącznikami nie będą zwracane.

19.6. Zapytania można zgłaszać faksem lub pocztą elektroniczną na poniżej podany numer i adres, podając w temacie *Rozwój lokalny*; rozwojlokalny@mfi.pr.gov.pl, faks: **22 273 89 13**.

19.7. Odpowiedzi na pytania skierowane w sprawie naboru będą publikowane sukcesywnie na stronie internetowej: <https://www.eog.gov.pl/strony/zapoznaj-sie-z-funduszami/rozwoj-lokalny/>.

Załączniki:

1. Lista kwalifikowalnych miast
2. Formularz zarysu projektu
3. Formularz kompletnej propozycji projektu
4. Karty oceny zarysu projektu
  - a) formalna,
  - b) merytoryczna.
5. Wzór umowy w sprawie projektu z załącznikami
6. Zasady dokonywania oceny formalnej

